

grafií a životopisných charakteristik bratrských kněží, „Knihu úmrtí“, připravil Blahoslav svými záznamy, a upravil první část Bílkova Života Jana Augusty.

Ve shromažďování pramenů měli Bratři předchůdce již v táborském biskupu Mikuláši z Pelhřimova, jenž tak sepsal svou latinskou „Kroniku kněží táborských“. V široce založeném podniku Aktů Jednoty, v němž Blahoslav po Janu Černém pokračoval, aby jeho další vedení odevzdal svým žákům, smíme však přece vidět vliv soudobého *humanismu*. V programu tohoto velkého kulturního hnutí bylo vedle pěstování klasických jazyků a studia literárních památek římských a řeckých také studium pramenů, na jejichž základě byly nově psány dějiny. I církevní dějiny vydávané reformačními theology byly tak založeny.

PO TOLIKA zmínkách o práci B. Jana Blahoslava je třeba, abychom se u něho zastavili. V něm dosáhla Jednota po nedjedné stránce vrcholu, takže může být srovnáván s B. Lukášem a pak teprve s J. A. Komenským. Ve své době byl nad jiné své druhy protichůdcem neméně výrazného a tak zcela jiného B. Augusty. Od něho se lišil již svým původem z Jednoty, v jejichž tradicích, zvláště v rodině matčině pěstovaných, rostl od samého dětství. O jeho výchově a o školách, kterými prošel doma i za hranicemi, byla již řeč [178]. Po studiích ve Vitemberku, kde ještě poznal Luthera a kde byl upoután Melanchthonem, a po několika letech služby v Prostějově a potom v Mladé Boleslavi pobyl ještě krátce [1549] v Královci a v Basileji, kde stál v čele tiskárny Frobeniovy český humanista Zikmund Hrubý z Jelení [Gelenius]. Těžká nemoc, patrně plicní, vrátila odtud Blahoslava brzy domů a brzdila pak po celý další život jeho síly. Sloužil opět církvi v Boleslavi, r. 1553 stal se jáhnem a téhož roku i knězem. O jeho místě v Úzké radě od r. 1557 jsme se již zmínili [210]. Od té doby patřila jeho činnost především Jednotě na Moravě.

Blahoslav si patrně již v Goldberku osvojil a oblíbil, na čem humanistům zvláště záleželo: výbornou *latinu*. Klasická latina stala se mu řečí tak blízkou a ve svém bohatství tak milou,

že do ní chutě přechází i uprostřed českých vět, aby řeč zabarvil a upřesnil vhodným výrazem či frází. Ale i *český jazyk* miloval a pěstoval s celou horlivostí po příkladu těch humanistů, kteří svou lásku ke klasickému slovu přenášeli na svůj rodný jazyk, aby jej vytříbili co nejkrásněji, jednak z lásky k němu, jednak aby se stal nástrojem vzdělanosti lidu, z něhož vyrostli a jehož duchovnímu povznesení chtěli sloužit. Hojně užití mateřského jazyka při bohoslužbách podněcovalo tento směr zejména u humanistů protestantských. Blahoslav psal latinská pojednání jen ve styku se zahraničím. Jeho literární činnost platila především čtenářům domácím, na prvním místě bratrským. Ať již psal tím či oním jazykem, jest jeho řeč plyná, vtipná, ušlechtilá, strhující tam, kde vyjadřuje horlivost jeho nitra a zápal pro věc. Blahoslav planul zejména touhou, aby v Jednotě bylo s prostou vírou v Krista a s nejhlubší zbožností určující ráz života spojeno nejvyšší vzdělání, které doba může poskytnout. To je další humanistický rys jeho osobnosti. Vyjadřuje program *humanismu křesťanského* i neustálý úkol křesťana, jenž svůj rozum a své schopnosti přijal vědomě od Boha se závazkem, aby všech těchto darů užil k poznání Božích věcí a k Boží službě. Bratr Blahoslav převzal tento program, jak jej pojala a jak se s jeho problémy vyrovnávala světová reformace. Byl to nový důsledek orientace Bratří směrem k evangelickému zahraničí, na jehož životě a otázkách chtěli brát činný podíl.

Právě zde však stál Blahoslav na *opačném stanovisku než Augusta*. Augusta se ovšem za styků s Lutherem široce otevřel světo-
vé reformaci, četl také latinsky — ve vězení měl k ruce latinskou biblí, takže jeho pozdější spisy jsou podle Blahoslavova soudu plny latinismů — ale školského vzdělání mnoho neužil a zakládal si na svém řemesle. Jako by mu náleželo k obnovení věrnosti odkazu B. Lukáše, jenž vskutku nepokládal vzdělání v klasicích za nutné pro kněze, aby se stavěl proti snaze ivančického seniora po vytříbeném slově, proti jeho uměleckému vkusu a proti vyššímu školení kněžského dorostu. Mnozí kněží s Augustou v obhajobě bratrské „sprostnosti“ souhlasili. „Filipikou proti misomusům“ [nepřátelům jemnějšího vzdělání] nazvali literární